

דעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

גליון מס': 341 פרשת: חג סוכות שבת קודש ט"ו תשרי תשפ"א (3 באוקטובר 2020 למנינים)

כניסה	יציאה	ר"ת
18:04	18:59	תל-אביב
*17:47	18:57	ירושלים
17:53	18:58	חיפה
18:04	18:59	באר שבע

*לנוהגים 40 דק' 17:27

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

חג הסוכות - לימוד מוסר לכל השנה

כשיש עיכוב בשידוכין, ועושה השתדלות במסירות ודעת תורה, ועדיין יש עיכובים, מיד יש להפעיל את האמונה: "בת פלוני לפלוני" (סוטה ב).

כשיש עיכוב וכאבים במחלה קשה, רחמנא ליצלן, וטובי הרופאים מנסים לרפאתו, ועדיין אין רפואה, מיד יש להפעיל את האמונה שהרפואה היא אך ורק בידי ה' יתברך - ביום פלוני, בשעה פלונית, על ידי רופא פלוני ועל ידי תרופה פלונית (עבודה זרה גה).

כשיש עיכוב גדול בתפקיד, במשרה ובשררה, ועושה השתדלות ואף קיבל ברכות מהצדיקים, ועדיין לא מתקדם כלום, מיד יש להפעיל את האמונה שהכל משמים, ויאמר לעצמו את הפסוק (דברי הימים א, כט): "העושר והכבוד מלפניך, ואתה מושל בכל".

כשיש עיכוב גדול בשלום בית, מיד יש להפעיל אמונה מעשית שהכל משמים, והעיקר שיש טהרת המשפחה וחינוך תורני חרדי לילדים (יבמות סג, סע"א).

עוד דרגה נוספת בהשגחה פרטית, כשאתה מייצר לעצמך תרגיל מסוים, ומתכוון שיגידו לך 'לא', ויעשו נגד רצונך, ואתה מפעיל מיד את ההשגחה הפרטית: **תבקש** בקשה מסוימת מהפקיד בבנק, כאשר אתה בטוח שלא יאשרו לך, ותאמין תשמע ותצחק, ותאמר: "זה משמים".

תבקש מוגית מהתחנה, בעוד שאתה יודע שאין מוגיות, ותשמח לשמוע כן.

תבקש מהגבאי לעלות לתורה בשבת עליית מוסף, בעוד שאתה יודע שהוא לא יתן לו לעלות, ותאמין ותשמח שזה משמים.

תבקש מהגבאי להדליק מוגן בעוד שאתה יודע שהוא לא יסכים להדליק, ועוד שתקבל צעקות על כך, ותאמר שזה משמים (עין קיוחין לב, כמנפשה לרב האול).

תבקש לשאול שאלה בשיעור בעוד שאתה יודע שהחברים ילעגו לך על שאלה זו, ותתכוון לכך שהכל משמים, ותזכה על ידי כך לשכר גדול (עין נכחות סג).

וכן רב הכועס על תלמידו, והתלמיד שותק, כלומר, שותק ולא עונה, כי הכל משמים, ומקבל על ידי כך שכר גדול משמים (נכסות סג).

תלבש בגד מסוים על פי ההלכה, בעוד שאתה יודע שילעגו לך עליו, וכן אשה תתחזק מאד בצניעות בעוד שיש נשים המזלזלות בכך, וכאשר מתכוונים לכך, אז לא נפגעים, ואדרבא זו זכות להתבזות לכבוד התורה.

וכן כאשר נופל דבר מסוים מהידיים, וכן כאשר הדברים לא מסתדרים כל כך, או שיש קושי מסוים בפרטים רבים, יש תחייד לעצמך באותם רגעים, ותחשוב: "זה משמים". ובוזה האמונה סוככת עלינו כמו חג סוכות.

לסיכום: חג הסוכות הוא תוצאה של הימים הקדושים - לדעת, לרצות, להתקדם ולהתעלות באמת בהנהגות והשגות של אמונה מעשית, ובעיקר, בהשגחה פרטית. וזוכה על ידי כך לענני כבוד מה' יתברך, משום שמקדש בזה שם שמים כל רגע ורגע, ומנצח את כולם בעולם הזה ובעולם הבא, והלואי שזוכה לכך. שבת שלום.

הלחם לא קובע - זה חג הפסח והשינה לא קובעת - זה חג השבועות. הנה לפנינו תרגילים של אמונה בהשגחה פרטית הלכה למעשה, ולא רק באמירה ובמחשבה, אלא אף בעשייה, ועושים כן מיד לאחר יום הכיפורים, באופן מעשי ממש, כדי להיות טהורים, ולהמליך את ה' יתברך נגד השכל ונגד הטבע. וזה כמובן כבוד שמים גדול.

ובזה מובן הפסוק בתורה (סוף פרשת ל"ח): "והיית אך שמח", שפסוק זה מדבר אך ורק במצות סוכה. ללמד אותנו שניתן להיות שמחים ומאושרים, כאשר זוכים באמת למלכויות, לטהרה ולהשגות באמונה בהשגחה פרטית - גם כאשר אוכלים וישנים מחוץ לבית, בסוכה.

וכידוע, שרפת לבקר ולולין לאוויזן ולתרגולים חייבים במזווה (ויקרא י"ג), וכן חדר כביסה וחדר הלבשה שבבית חייבים במזווה, ומאידך, סוכה פטורה ממזווה. "ובסוכות תשבו שבעת ימים" - מצוה לזכור ענני כבוד וחיזוק באמונה - הלכה למעשה ממש! וכן להיות שמח, ואך ורק שמח! ומי זוכה לכך? מי שזכה למלכויות בראש השנה ולטהרה ביום הכיפורים, ואשרינו שוכנינו לכך.

ויש ללמוד מחג הסוכות שצריך לעשות לעצמנו דוגמאות מעשיות של אמונה. אמונה בהשגחה פרטית ממש, כמו שעשה דוד המלך ע"ה כאשר שמעי בן גרם קיללו, והוא אמר לו: "ה' אמר לו קלל את דוד" (שמואל ב ט, יג), וכן חנה הנביאה שבכתה מאד מאד לפני ה' יתברך במשכן שילה. ולאחר שעלי הכהן - הצדיק והגדול בתורה, שקיבל מהזקנים שקיבלו מיהושע - הבטיח לה שתזכה לבן, הפסוק מעיד: "ופנייה לא היו לה עוד" (שמואל א, ח, יח), כלומר, האמינה שתזכה והתנהגה כך הלכה למעשה, כאילו כבר זכתה לבן.

ועלי הכהן לימד את בנה שמואל תורה, ושמואל את דוד המלך ע"ה, וככה המשיכה המסורת מהר סיני (נכ"ס בהלכות לפטר חיל החזקה), וזו דוגמא מעשית של אמונה. וכן אברהם אבינו ע"ה בברית בין הבתרים, כתוב עליו (בראשית טו, ו): "והיאמן בה' ויחשבה לו צדקה". ובספורנו פירש: אמונה נגד הטבע ממש, עיין שם. ממש אמונה מעשית! וכן עם ישראל שהיו במצרים, כשבא משה לגואלם, מפורש בפסוק (שמות ז, לו): "והיאמן הָעַם", ובזכות האמונה באו משה ואהרן לפרעה (אור החיים טז).

וזה ממש אמונה מעשית, כדת וכדין. ובודאי שישנם עוד מלא פסוקים בתורה ביועצות אלו.

ומכאן לדוגמאות מעשיות שעושה ועושה בעל אמונה, כאשר מבין את המתקנות של ההשגחה הפרטית, ואת התועלת שמשגי בעתיד כהשקעה טובה, וכדלהלן:

כשיש עיכוב בבית בזמן האכילה - האוכל לא מוכן, והזמן לחוץ, מיד יש להפעיל את האמונה בהשגחה פרטית, ולומר לעצמו את הפסוק (דברים ת, ג): "לא על הָלֶחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם", ומקיים בזה מצוה כל רגע.

כשיש עיכוב בפגישה, הזמן לחוץ והכביש פקוק, מיד יש להפעיל את האמונה בהשגחה פרטית ולומר לעצמו את הפסוק (תהלים א, ג): "מִהָ מַצְרֵי יָבָר פִּוְנְגוֹ וְדָרְכּוֹ יִחְפָּץ".

כשיש עיכוב בפרנסה, ועושה השתדלות במסירות, מיד יש להפעיל את האמונה ולומר לעצמו: "הכל קצוב מראש השנה עד ראש השנה" (פסלי טו).

זכינו בסייעתא דשמיא לסיים את הימים הנוראים, הקדושים והמפחידים, ובעיקר, לקחנו כל אחד ואחד מאיתנו את הלימוד הפנימי והתורני, מימים קדושים אלו. מראש השנה למדנו להגיע להבנה והשגה שבעולם הזה הכל הבל הבלים, והכל בהשגחה פרטית משמים - אין להקפיד, אין לכעוס, אין לדאוג ואין לרצות. ועל ידי זה זוכים למלכויות, כלומר, להמליך את ה' יתברך על כל דבר ודבר.

וזה הסיבה שכתוב "מלכויות", ולא כתוב "מלכות שמים", משום שעל כל פעולה, כל עשייה, כל דעה וכל ענין וענין, יש להבין, להרגיש ולומר בפה: "זה משמים!". ובוזה ממליכים אנו את ה' יתברך על עצמנו, ובוזה רואים עלינו שיש לנו הרבה מלכויות, כלומר, מקרים רבים בכל יום, הקשורים למלכות שמים. וזה הלימוד מראש השנה - מלכויות לכל השנה.

ומיום הכיפורים למדנו, שאחר שקיבלנו עוצמה גדולה של מלכויות בראש השנה, מגיעים אנו לדרגה נוספת של "לפני ה' טהרה", כלומר, להיות טהור יותר.

דהיינו, שאין די בזה להיות בעל תשובה שזכה למחילה ולסליחה, אלא צריך להיות גם בעל תשובה טהור. וזאת כאשר הוא יודע לשבור את התאוה והתשוקה האסורים, כגון, הכעס, הקנאה, הגאווה, המחלוקת, הן וכיזאת בהן. וכן לשבור את היצר הרע שמסית ומדיח לתאוות אכילה, ולהתגבר עליו. וכן להתגבר ולהתחזק בשמירת הלשון, ובשמירת העיניים, ועל ידי כל זה להיות טהור. ואלו הן דרגות גבוהות בטהרת הלב, וזה בבחינת "לפני ה' טהרה".

ויש להבין, מה ניתוסף לנו בחג הסוכות, כדי להשלים את מלכויות ראש השנה ואת טהרת יום הכיפורים, שהוא יום אדיר בימי השנה, היתכן שיש עדיין להוסיף עוד בעבודת ה' יתברך?

ויש לבאר, שבהג הסוכות יש עוד ענין אחד גדול ומיוחד, שצריך ללמוד ממנו מוסר לכל השנה כולה. והוא לעשות תרגיל מעשי מיוחד, אשר רואים עליו מלכות שמים, וטהרת הלב. ויש לעשות כן באופן מעשי ממש, וזה על ידי מצות הסוכה. כאשר יודעים לצל את הימים הנוראים כראוי, מגיעים על ידי כן להשגה - לעשות לכבוד ה' יתברך. יציאה מהבית לסוכה, יציאה מדרת קבע לדרת עראי, יציאה מבית מקורה וחזק במקום עראי - שאין לו תקרה חזקה ואין לו דפנות חזקות שיכולות לעמוד ברוח שאינה מצויה.

ממש כמו שובך של יונים, שאין בו לא טיט, לא מלט, לא סורגים, לא דלת "פלדלת" ולא כלום (עין פסלי טו), ואף חיוב במזווה אין בסוכה (ויקרא י"ג).

ומפורש כן בפסוק (ויקרא כג, ג): "לְמַעַן יֵדְעוּ דַרְתֵּיכֶם כִּי בְּסֻכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם". ומפורש בהלכה, שצריך לכוון כן כאשר יושב בסוכה, ומקיים ומברך "לישב בסוכה" (מש"כ סי' תרכ"ה ס"ק א).

ועל ידי הסוכה עושים תרגיל מעשי - להרגיש השגחה פרטית כל רגע - משום שאין בסוכה שמירה כמו בבית, ואין חברת ביטוח שמבטחת ישיבה ושינה בסוכה. וכל יהודי עושה כן בשמחה, להראות לכל העולם שאצל יהודי הבית לא קובע - זה חג הסוכות.

זה נכון לגומרה של תורה וזה נכון לכל שלב ושלב בחיינו. אם יבדוק כל אדם בעצמו את נפילותיו הרוחניות ואפילו את הגשמיות, יראה שתמיד תלויות הן בחוסר אמון שלו בעצמו בעקבות טעויות ופשעי העבר. טבע האדם כאמור בקהלת רבה (דפוס וילנא, פרק א, יג) הוא כשיש לו מנה רוצה מאתיים, יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות, ועל כך אמר: "אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו" (סס), הוא הגורם לאדם להיות באופן עקבי לא מרוצה ממה שיש לו, ואף יותר מכך מבליט ומעצים את הטעויות ואת המעשים אשר נעשו שלא במתכונתם הנכונה מול הדברים הטובים והישרים שנעשו על ידו באותה תקופה.

בטבע האדם שואף הוא לשלמות, רק שאותו רצון לשלמות הוא גם בעוכרנו והוא מעניק לנו שוב ושוב את אותן נקודות חושך כנקודות גדולות ומרכזיות בחיינו. וכאן מגיעה שיטת ה"בראשית" ומזכה את האדם בתחילתו של דף חדש. משהו בסגנון של 'עברו ימי הדין, עברו ימי הסליחות, והנה אנו זוכים להתחיל שנה חדשה נקיה מהיסטוריה עכורה ומטעויות העומדות להשפיע על המשך דרכנו'. ה"בראשית" מתחדשת מדי שנה היא בעצם אותה זכות המוענקת לנו ממרומים להתחיל מחדש את לימוד התורה הקדושה גם אם בעבר התרשלנו בה במעט, להתחיל מחדש את קריאת שניים מקרא ואחד תרגום גם אם פה ושם פספסנו, לקבל על עצמנו החלטות חדשות, טובות ונכונות, גם אם בעבר הפסד כלשהו דבק בנו.

בדיוק כפי שזה נכון בתחילתה של שנה חדשה, זה נכון בכל שלב ושלב מחיינו. נער בר מצוה רואה את חייו מתחילים מחדש, חתן רואה את חייו כבריאית העולם, והיום בו זוכים בני הזוג לחתן את ילדיהם נראה להם היום בו טובעים הם במעין עולם הבא. אולם, התחנות לא אמורות להיות רחוקות כל כך. כל אחד מאיתנו יכול לקבוע לעצמו מהי התחנה הקרובה אשר בה הוא פותח דף חדש. תחנה כזו יכולה להיות גם מספר פעמים בחודש, ולאנשים מיוחדים אפילו מספר פעמים ביום. לפצוח במהלך היום שוב ושוב בהתחלה חדשה, המוחקת את הרגעים אשר לעולם כבר לא יוכלו להועיל אלא רק להזיק בתחושתם החמצמצה, לקום ולהחליט: "ברגע זה אני מתחיל את היום בפעם השלישית או הרביעית מחדש". כחה של ההתחלה החדשה הוא כח ההתמודדות עם מה שמוטל עליך ולפניך, וההתעלמות מטעויות העבר, אשר חוץ מהלקח שניתן ללמוד מהן אין מה לעשות בהן ולא כלום.

חינוך של פתיחת דף חדש לילדינו ילמד גם אותם להבליג, לסלוח, להאמין באפשרות לנצח ולהסתער בכל יום מחדש. גם מי שגדל בבית בו קיימו ההורים בהידור רב את הפסוק: "יְחַטְּאֲתִי נַגְדֵי תְּמִיד" (תהלים נא, ט), ובכל יום ובכל שנה היו משחזרים את הטעויות הרוחניות והגשמיות אותן ביצעו בעבר הקרוב, הרחוק והרחוק עוד יותר, יוכל מעתה לעצור את מעגל הדמים הזה ולהעניק לילדיו את הזכות להכיר בערך ה"בראשית". ה"בראשית" המעניק חיים של אושר גם לאחר שנים של חיסרון וטעות.

חוק ה"בראשית" נכון לבעל תשובה, נכון לאדם שחש שלא מיצה את יום האתמול או את תחילתו של יום זה, וזה נכון גם אצל כל אחד מאיתנו בכל שלב בו היינו רוצים להתחיל מחדש. הזכות הזו נתונה לנו, וככל שנתחיל מחדש נזכה לקרקע רבועה ונקיה יותר שתהיה מתאימה ומוכנה לגדל את פרי עמלנו בטוב ובנעימים.

ברכת הצלחה רבה לכולנו בכל מבחני החיים, המדהימים והנאצלים, ברכת חג שמח לכל שותפי שיחתנו הנאמנים ולכל בית ישראל, וברוכים תהיו!

שלום וברכה, מורי ורבותי!

בשיחותינו בעבר הרחבנו על כך שהיה חשוב להקדוש ברוך הוא לאחר ימי הדין של ראש השנה ויום הכפרה של הכיפורים להעניק לנו את חג הסוכות, אשר בו הציווי המרכזי המלווה את כל ימי החג יום ושעה שעה, הן בתוך הסוכה והן מחוצה לה, הוא "וְשִׂמְחֶתָּ בַּחֲגֵךָ וְכוּ" וְהֵייתָ אֶךְ שְׂמִיחַ" (דברים טו, יז-טו). כביכול אומר ריבוננו של עולם, לאחר שהכרנו יחד בימים קשים וכואבים, ובמידת מה מלאי חרטה ובכי, הבה ונצא יחד לחג שכולו שמחה, בו אתם מתארחים בסוכה שהיא צילא דמהימנותא (כל האמונה), צילו של הקדוש ברוך הוא. כביכול יוצאים מדירתכם ובאים להתארח בחדר האירוח, "הצימר" של הקדוש ברוך הוא. זו גם הסיבה שמיד לאחר מכן זיכה אותנו הקדוש ברוך הוא בשמחת תורה. כביכול אומר לנו, לא די בימי החג בהם שמחנו ביחד, אלא בואו ונפצח בריקוד, מה שמוכיח על שמחה עצומה וגדולה הרבה יותר.

בבסיס הרעיון עומד רצונו של הקדוש ברוך הוא להשאיר אותנו במשך השנה כולה שמחים ומאושרים ולא חלילה וחס רעועים ביגון, צער ואנחה על העוונות, החטאים והפשעים אשר מלווים אותנו מהעבר. כביכול אומר לנו הקדוש ברוך הוא, אנו מכירים בכמה וכמה שבילים ואופנים, אשר חלקם עצובים יותר וחלקם שמחים יותר. את הקשים, כואבים ועצובים אני משאיר לתחילת השנה, כדי שלאחר מכן נוכל כביכול להתפייס ולהגיע לימים שמחים ומאושרים כמו ימי חג הסוכות ושמחת תורה, ולהמשיך שנה שלמה של אושר ושמחה בהם, עם כל חדרת הדין האמורה להיות לכל אחד בכל יום ובכל שנה, אמורים להיות הרבה מעבר לכך השמחה והאושר המלווים אותנו בכל צעד מצעדינו כהמשך ישיר לימים השמחים בשלהי החודש הראשון של השנה - חודש תשרי. ובשתי מילים אומר לנו הקדוש ברוך הוא: "וְגִילוּ בַּרְעֵדָה" (תהלים ג, ט). אני רוצה אתכם גם שמחים וגם רועדים וגם לחטוא. אולם, תמיד "וגילו" יהיה קודם ל"ברעדה", לאמור שהעיקר היחסים בינינו יהיו יחסי שמחה וגילה, כאשר הרעדה והפחד יהיו רק מלווים כדי להישמר מן החטא וממעשים שאינם מהוגנים.

אם ננסה להבין איך ניתן להגיע לימי אושר קבועים שכאלה, לאחר שהבנו בשיחותינו הקודמות כי האושר נובע מאמונה תמימה בריבון העולמים הגורמת לחוש בכל צעד מצעדינו ומקרה ממקרינו את אהבתו הגדולה גם אם לא נצליח להבין כל כך את הטוב שבה, בימים אלו אנו נחשפים לסוד נוסף המקל גם על המאמין ליישם ולחזק בתוכו את השמחה האמורה. למילה הזו קוראים "בראשית", כלומר התחלה.

לא בכדי בחר הקדוש ברוך הוא את היום השמח ביותר בתורה, ביום בו אנו מסיימים את קריאת חמשת חומשי התורה. כאשר האלוקים חפץ בריקוד של שמחה אמיתית מאיתנו הוא עושה זאת מקו התפר של סיום התורה ותחילתה מחדש. בקו התפר הזה ישנן שתי מתנות נפלאות, אשר בכוחן להפוך כל אדם למאושר. המתנה הראשונה היא סיום שלך משהו שהתחלנו בעבר ונלחמנו כדי להגיע אל אחריתו הטובה. מה שמעניק לאדם סיפוק ושמחה שלא בנויה ממניעים חיצוניים, אלא ממהו שורשי ואמיתי. והמתנה השנייה היא תחילתה החדשה של התורה הקדושה. כביכול אומר לנו הקדוש ברוך הוא שגם מי שעד כה לא מילא את המוטל עליו במאת האחוזים והשאיר אי אילו שאריות של מחויבויות אותן מילא שלא כהוגן, הרי שכעת בשנה החדשה יהיו לו את הזכות ואת העונג לקבל על עצמו דרך חיים חדשה, משהו בבחינת "דף חדש", שמעניק לו את הזכות ואת היכולת להתחיל את המסע בצעדיו הראשונים.

גם לרבות, שכשהולכים לסוכה של בית הכנסת, וסועדים שם כדי לקיים את המצוה, מקבלים שכר על כל פסיעה ופסיעה, על הטורח ועל עצם הסוכה, ואשריהם ישראל שאוהבים מצוות (ועי' בספר פלא יועץ ערך הליכה).

קניית בית בקומה שביעית

שאלה: מה עדיף יותר, לקנות בית בקומה שביעית עם גג ומקום לסוכה, והגברת מרוצה מאד מהבית, אלא שצריכים להקל להשתמש במעלית שבת, או לקנות בית גדול בקומת קרקע, ואין מקום לסוכה כלל ועיקר?

תשובה: סוכה בראש הגג, הרי זה מצוין מאד. ועוד, שבקומה שביעית יש אויר מצוין, ולכן כאשר הגברת מרוצה מאד מהדירה, אז מצוה גדולה לשמח אותה תמיד, ולהקל לעלות במעלית שבת. ואין להחמיר ולעלות ברגל עד לקומה שביעית, משום שזה מזיק לבריאות (עי' עירובין טו), אלא שיש מקום להחמיר לרדת ברגל ולא במעלית (ועי' הל"ע ח"ד ע"י קת"ו).

ואמנם נכון שעדיף לקנות בית מתאים וטוב, ואין צורך במעלית, אבל כאשר מרויח גם סוכה לתפארת, וגם לשמח את אשתו, עדיף לקנות, ועדיף להשתמש במעלית שבת. ומסתבר שבגלל מעלית שבת, פחות יוצאים לרחובות בשבת קודש, ומקיימים את הפסוק: "אל יצא איש מקומו ביום השביעי", כפשוטו ממש (ועי' סוכה כז), וזה מצוין.

חיוב סוכה כשהאשה אסורה

שאלה: שמעתי שיש קולא של הרמ"א, שמי שלא יכול לבנות סוכה, אז יש לו קולא מסיימת שהוא פטור, האם קולא זו היא גם שאשתו אסורה?

תשובה: קולא זו היא גם כשהאשה אסורה (עי' מש"ב סי' תל"ט ס"ק יח), אמנם נכון שיש חולקים בדבר (וכמובא בס"א), אולם סומכים על זה להקל גם בזמן שהאשה אסורה, כאשר המצב קשה והוא באמת ישן בחדר עם אשתו, וזה משמחה.

גוי או כלב בסוכה

שאלה: האם זה נכון שאסור להכניס גויים או כלב לסוכה? ומי שמכניס, האם האושפזין מקללים אותו? ומה עושים אם יש משפחה שמכניסים גויים או כלבים לסוכה?

תשובה: זה לא נכון! ומרן רבנו הגדול זיע"א בחזון עובדיה סוכות, דחה דבריהם של הפוסקים כן, ובפרט שיש גם קידוש ה' בזה שמכניסים את הגוי או את הכלב של השכן עם השכן לסוכה, והבן, וכלל הוא בדינו, מה שנכנס לסלון הבית, מותר להכניסו לסוכה. ולכן, אופניים שאין מכניסים אותם לסלון, ממילא אין להכניסם גם לסוכה. וזה שאמרנו חז"ל (סוכה כח), תשבו כעין תדורו, ויש להשתדל תמיד לקדש שם שמים, ולא להיפך.

חיוב שינה בסוכה, כשיש פחד מחתולים וכלבים

שאלה: אני מפחד מאד לישון בסוכה, מחמת החתולים והכלבים המשוטטים למטה בבנין, ומחמת הנמלים שבאות בעקבות השאריות של האוכל, ואיני יכול לקיים את מצות השינה בסוכה כראוי, האם אני פטור?

תשובה: לאדם נשוי יש היתר מפורש ברמ"א כדון מצטער, וניתן לסמוך על כך למעשה כפי הצורך. וממילא גם רווק, כאשר חושש ומפחד מבעלי חיים וכיוצא בזה, וכן מפרטיות ופחד בלילות מחמת המיקום של הסוכה וכיוצא בזה, יכול לישון בבית כפי הצורך. ושולם על ישראל.

תינוק, כן הוא בסוכה, ומאידך, כשם שלא מכניסים לסלון שבבית אופניים, כך גם לא מכניסים לסוכה. וכמובן שדבר זה הוא מותר לכל בני המשפחה, בסעודת יום טוב ושבת בסוכה. ואף לנשים מותר, כמובן בצניעות, ואף בזמן ההרחקה. ובדאי שאם יש אפילו גוי או גויה המטפלים בחולה, שמוותר להם לשהות בסוכה, ואף לאכול עם בני המשפחה, ואין להחמיר בזה כלל, אלא אדרבא יש ליהנות מהמצוה, ולקדש שם שמים (ועי' חור"ע סוכה ע"ב פ, והתנ"ח).

לא לצאת מהסוכה כלל ועיקר!

שאלה: האם זו הנהגה טובה לקיים את הפסוק "בסוכות תשבו שבעת ימים" כפשוטו, והיינו שלא לצאת מהסוכה כלל ועיקר?

תשובה: בודאי! כל רגע ורגע שאדם נמצא בסוכה, הרי זו מצות עשה מן התורה של "בסוכות תשבו שבעת ימים", באכילה, בשינה, בלימוד התורה ובשמחה. ודעת מרן רבנו הגדול זיע"א שעדיף להתפלל בציבור בבית הכנסת ולא להתפלל בסוכה, אפילו אם יש שם מניין (חור"ע סוכה ע"ב קת"ו). וכשבאים אורחים לסוכה, אין לצאת ולשוחח עמהם, אלא יש לעמוד בפתח ולהזמיןם להכנס. ובוזה נקיים בשלימות את הפסוק "בסוכות תשבו שבעת ימים", וזה מצוין. ואפילו לנסוע בכותל המערבי כדי ליטול שם לולב ולנענע את ארבעת המינים, אין צריך, ואף יש בזה ביטול תורה. ועדיף יותר לשבת בסוכה ולעסוק בתורה (חור"ע סוכה ע"ב קת"ו). וכמובן שלהתפלל בכותל הוא דבר גדול, משום שזה המקום הקדוש ביותר בעולם, ועוד שיש בזה מצות עלייה לרגל (עי' יחיד ח"א סי' כה).

וכמובן שיש להזהר מאד שלא להזניח את הבית והמשפחה בגלל היותו בסוכה תדיר. שהרי לא יתכן שבגלל מצות סוכה, הוא לא ישמח את אשתו, שזו היא חובתו מהתורה, ומפורש כן בגמרא (קידושין כז): **אשה, בעלה משמחה.** וגם מצד עצמה האשה חייבת בשמחה מן התורה (עי' יחיד ח"ד יורד סי' כה סק"ג), אלא שהמפתח של השמחה בדרך כלל **אצל השבת** וחייב לפעמים לוותר על ישיבה בסוכה, **כדי לשבת עם אשתו.** וכידוע, שהרמ"א בהגה מתיר לאדם נשוי לישון בבית (עי' מש"ב סי' תל"ט ס"ק יח), כך שלמעשה יש להיות חכם, ולדעת שהסוכה היא דירת עראי ואילו הבית הוא דירת קבע. ויש לאהוב, ליהנות ולטייל בכל הדירות.

"אין לי מקום לבנות סוכה"

שאלה: זכיתי ב"ה לקנות בית, אולם כעת אני בצער גדול, משום שאין לי מקום לבנות סוכה, וגם בחנייה איני יכול לבנות, משום שזה מפריע לשכנים, מה ניתן לעשות במצב כזה?

תשובה: אם אין מקום לבנות סוכה, אין צריך לבנות ואין צריך להצטער, אלא הבעל היקר והבנים המתוקים יאכלו בשבת וביום טוב בסוכה הכשרה של בית הכנסת. ולכן יש להכין יין, לחם משנה ולפתן מתאים, ולאחר התפלה לגשת לסוכה ולברך ברכת "המוציא", ולאחר הסעודה לברך ברכת המזון, ולא לשכוח להוכיח יעלה יובא. אחר כך יבואו הביתה ויאכלו תבשילים שאין צריך לאכלם בסוכה, כגון אורז, ירקות, בשר, דגים, פיצוחים, שתיה ויין לכבוד החג, והכל מצוות! והאשה והבנות יעשו קידוש בבית, יברכו ברכת "שהחיינו", ויסעדו סעודת יום טוב ושבת, והגברים יסעדו ויאכלו איתם, וזה מצוין. וכשאוכלים בבית, יש להזהר לאכול את כל המאכלים העשויים מחיטה, כגון עוגה, כוסכוס, אטריות וכיוצא בהם, אך ורק חמשים גרם ולא יותר.

ברכת "שהחיינו", זמנה כל ימי החג

שאלה: אם שכח לברך "שהחיינו" בקידוש של ליל החג, ונזכר רק אחרי ששתה מן הכוס, מה דינו? **תשובה:** ניתן לברך "שהחיינו" גם בזמן הסעודה. וכן במשך כל ימי החג, זמנה כל היום (ועי' סוכה מז), ומש"ב סי' תע"ג סק"א).

אכילת פחות מכביצה פת ופחות מכביצה מזונות בצירוף, לענין חיוב אכילתם בסוכה

שאלה: אדם שאכל פחות מכביצה לחם ועוד פחות מכביצה מזונות, האם מצטרפים לאכילת קבע ומחייבים סוכה?

תשובה: שאלה יפה. הכל מצטרף לחיוב אכילה בסוכה. והדברים קל וחומר, שהרי אפילו תבשיל מבושל, כגון קוסקוס ואטריות, שמעולם לא מברכים עליהם "המוציא", ועם כל זה מברכים עליהם "לישב בסוכה" כשאכל שיעור של חמשים וארבע דרהם (חור"ע סוכה ע"ב קת"ו).

ועל אחת כמה וכמה כאן שהכל אפיה ויש תוריתא דנהמא, שיש כאן צירוף לברך "לישב בסוכה". ולא מיבעיא אם הוא רעב ואוכל מיני מזונות לשובעה, שבוז אינו מברך "מזונות" ודינו כ"המוציא" (עי' מש"ב סי' קס"ב ס"ק מ"א בסוגריים), אלא גם אם אוכל לקינוח ממש, שיכול לברך "בורא מיני מזונות", עם כל זה, לענין ברכת "לישב בסוכה" שניהם יחד תאומי צביה, ושייד בהם חיבור וצירוף לענין ברכת "לישב בסוכה". וקצת ראה מהגנינת ורדים שהובא בחזו"ע סוכות (ע"מ קל"ג), על פת הבאה בכיסנין שיש לה דין פת גמור לענין ברכת "לישב בסוכה", ע"ש. ונכון שיש חולקים בדבר, מכל מקום בצירוף אכילת פת גמור, נראה שלכולי עלמא חייב בסוכה עם ברכת "לישב בסוכה".

ולפי זה נראה, שהוא הדין בפחות מכביצה פת ופחות מכביצה קוסקוס או אטריות, וכיוצא בזה, שמכיון שגם בבישול שייך החיוב ברכת "לישב בסוכה", ממילא הרי זה מצטרף לענין ברכת "לישב בסוכה".

והן אמת, שאין זה מצטרף לענין ברכת "על נטילת ידים", משום שבמציאות יש כאן פחות מכביצה פת, מכל מקום בברכת "לישב בסוכה" הדין שונה, משום שברכה זו היא בעיקר על קביעות סעודה, בין באפיה, בין במזונות, בין בבישול, ולכן הכל מצטרף לטובה לברכת "לישב בסוכה".

ויש כאן גם סברא, כי חצי מזונות וחצי נפשות אינו מצטרף, משום שאין בכל אחד ברכתו של חברו, אולם לגבי ברכת "לישב בסוכה", שאחרי הכל בשניהם יש ברכת "לישב בסוכה" אם אכלו כשיעור, אם כן מדוע שלא יצטרפו לטובה, והבן.

גם נצרך את שיטת הח"י אדם שהובאה במשנה ברורה בשער הציון (סי' תל"ט ס"ק פ"ה) ששיעורו בכזית. וכן את דעת הרמב"ם (פ"ו מה"ב סוכה), שאפילו אם נכנס לסוכה מאה פעם ביום, מברך "לישב בסוכה" (עי' במ"מ). וכן נראה למעשה בנידון דידן, שמצטרפים יחד לטובה לברכת "לישב בסוכה".

משחקי חשיבה בסוכה

שאלה: האם מותר לילדים לשחק בסוכה במשחקי חשיבה, כגון דמקה, שחמט, הן וכיוצא בהן?

תשובה: הסוכה היא כמו הבית שלנו, וכל מה שמותר לעשות בסעודת שבת קודש בסלון שבבית, מותר לעשות בסוכה, **תשבו כעין תדורו** (סוכה כח), וכמו שבבית הילדים משחקים ונהנים, ומתחנכים בחינוך תורני, כן הוא בסוכה. וכן בבית ישנה עגלת